

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasi Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak četrtrek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 25 — D. za naročnike v inozemstvu 35 — D. letno. Posamezna številka po 1 — D.

Za reklamne notice, pojasnila, poslane, razpise služb je plačati po 75 p za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 D.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolne petit-vrste če se tiska enkrat . 75 para za nadaljnja izvršenja primeren popust. Označila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnine posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6/1

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklama nije po proste poštne

Boj za stalnost našega nameščenja.

Učiteljsko društvo za Meziško dolino je zborovalo 18. decembra na Prevaljah v znamenju protesta proti premestitvi tov. Moderndorferja. Zborovanje se je razvilo v lepo, dostojno manifestacijo za naše državljanske pravice in za stalnost našega nameščenja. Odločne, ostre besede so bile izpregovorjene, a stvarne in brez osebne osti. Ni brez namena, ako omenjamo, da so v našem društvu združeni v lepi harmoniji tovariši in tovarišice različnega naziranja. Četudi odločno prevladuje prepričanje, da je kulturno-vzgojno delovanje važnejše in našemu poklicu prikladnejše kot strankarsko, vendar nam naša toleranca ne dopušča, da bi komu kratili svobodo političnega udejstvovanja.

Tovariš predsednik je poročal o zadevi Moderndorferja in pojasnjeval stališče stanovske organizacije, ki smatra za delo kot skupno zadevo vsega učiteljstva. Upanje je, da se vendar doseže redna disciplinarna preiskava. Kar razburja vse učiteljstvo, je način Moderndorferjevega premeščenja, poseganje politične oblasti v kompetenco šolske oblasti, težko discipliniranje brez disciplinarne preiskave. Nas, člane društva vznemirja zlasti dejstvo, da se delavnemu tovarišu, čegar zasluge za utrjenje narodne in državne zavesti na meji ne more nihče tajiti, pritisne na tak način pečat prevratnega elementa.

Mi, ki smo kot koroški učitelji toliko pretrpeli pod nemškimi režimom in leta preživeli v prognanstvu, v zakotnih nemških krajih, vidimo v naši državi zaščitnico svobode in pravice in si brez protesta te vere ne damo vzeti. Ne branimo, kar se brani ne da; nam stanovska organizacija ni za to tu, da bi ščitila prestopke posameznikov, prepuščamo vsakemu, da nosi posledice svojih dejanj, ki niso v skladu s poklicem. Uvidevamo, da ni reda v državi brez priznanja avtoritete, a najvišja avtoriteta nam je zakon, ki ga mora spoštovati vsakdo in pred katerim ne priznavamo državljanov druge vrste.

Tudi mi jih vidimo na delu tajne, razdirajoče sile, a osupli stojimo pred držav-

no modrostjo, ki jih išče v naših vrstah. Če je to napreden režim, se zanj zahvaljujemo, mi rabimo samo objektivnega!

Ko je naznanil predsednik sklep odbora, da daje ta svoje mandate društvu na razpolago, ker se mu dosedaj ni pesrečil doseči v Moderndorferjevi zadevi kak uspeh, se je odboru soglasno izrekla zaupnica, ker smo se vsi prepričali, da je storil, kar je bilo v njegovih močeh. Naprosili smo ga, da še vnaprej zastopa z dosedanjim vsmo naše stanovske koristi.

V zadevi Moderndorferjevi so se še ozlašali razni govorniki in končno utemeljitev resolucije, ki jo je odbor sklenil predložiti plenumu. V daljših izvajanjih je prepričevalno dokazoval, zakaj se moramo učitelji boriti za stalnost nameščenja in zakaj bi bilo popuščanje od te pravice zločin na našem poklicu. Zahteva po učiteljevi stalnosti izhaja nujno iz značaja našega poklicnega dela, ki mora koreniniti v ljudstvu, ki more le, ako učitelj smotreno snuje vedno nove vezi med šolo in domom in ima zavest, da ne bo na kulturni njivi samo oral in sejal, ampak da bo deležen tudi sadov svojega truda. V tem je bistvena razlika med nami in drugimi uradniškimi poklici. Če uprava ne kaže potrebnega razumevanja za naša stremjenja, moramo to v interesu dobre stvari obžalovati.

Resolucije

sprejete na zbor. učit. društva za Meziško dolino dne 18. dec. 1921.

Nenadna, od prezidija pokrajinske vlade odrejena premestitev tov. Moderndorferja, ki nosi znake težkega discipliniranja, nas je globoko zadela v našem pravem čutu in osupli in do duše vznemirjeni stojimo pred dejstvom, da se oblasti ni zdelo vredno, svoj ukrep utemeljiti s sklicevanjem na zakon ali kako zakonito odredbo, da se ji ni zdelo potrebno, dati disciplinancu priliko za zagovor.

Mi, ki smo poznali dosedaj samo dva načina uradno odrejene premestitve, t. j. iz tehničnih službenih razlogov ali rednim disciplinarnim putem, ne vidimo nobene pravne podlage za to premestitev.

Stoječ na stališču zakona in poslujoč se svojih državljanških pravic zato slovesno ugovarjamo proti temu načinu

premeščenja, ki ogroža naše najvitalnejše pravice.

Tovarišu Moderndorferju, kojega narodna delavnost in požrtvovalnost je tako znana, da ne rabi v tem pogledu našega pričanja, izražamo svoje simpatije in izjavljamo, da smo brez ozira na stališče posameznika napram njegovemu javnemu nastopu in delovanju vsi prepričani, da je ravnal vedno bona fides kot iskren patriot.

Izjavljamo nadalje, da kljub zavesti, da ne smemo ob dani priliki računati na upoštevanje narodnih zaslug in da se v tem oziru ne moremo ubraniti občutka dvojne mere in kljub zavesti, da ne najdemo pri oblastih onega dobrohotnega razumevanja naših stremljenj, ki bi ga zlasti tu na meji želeli, ne omahujemo v svojem narodnem idealizmu in ne krenemo od pravega pota, marveč hočemo še

zavestneje in z večjo vsmo izvrševati svojo nalogo, t. j. utrjevati in vzgajati narodno in državno zavest na meji, da pa odklanjamo odgovornost, ako postanejo naše sile šibkejšje, ker se redčijo vrste naših najboljših narodnih delavcev.

Prepričani, da bo vnet sejalac na kulturnem polju le tisti, ki bo imel zavest, da dočaka tudi žetev, izjavljamo končno, da smatramo stalnost učiteljevega nameščenja kot iz značaja našega poklica izhajajočo nujnost in kot bistven predpogoj za uspešno izvrševanje naše vzgojne misije ter izražamo trdno uverjenje, da bo poverjeništvo UJU v Ljubljani od svoje strani vse storilo, da se ustvari čim trdnjša zakonita jamstva proti kršitvi težko priborjene in dragocene nam pravice stalnosti našega nameščenja in da se izvede z novim šolskim zakonom popolna ločitev šolske uprave od politične.

Petdesetgodišnjica „Hrv. pedagoško - književnoga zbora“.

Godine 1871. osnovao je zagrebački učitelj Ivan Filipović sa svojim drugovima Mijatom Stojanovićem, Skenderom Fapkovićem, Ljudevitom Mocem, Stjepanom Basaričkom i dr. Književno pedagoško društvo, kojemu je pripadalo u zadatak, da skrbi za stručnu i općenu obrazovanost učiteljstva osnovnih škola izdavanjem knjiga i listova. U novembru napomenute godine započelo je društvo svoj rad izdavanjem Velike Didaktike od Jana Amosa Komenskoga. Do danas izdalo je to društvo pučkih učitelja do 200 knjiga iz područja pedagoške literature i oko 150 knjiga za mladež. No rad „Hrv. pedagoško književnoga zbora“ nije se kretao jedino oko čisto stručnih pedagoških i školskih pitanja, već je taj rad značajan i za razvitak učiteljskoga organizovanog života u Hrvatskoj i Slavoniji. Svaka inicijativa za izgradnju drugih učiteljskih organizacija i institucija potekla je iz „Zbora“, pa se on punim pravom smatra maticom učiteljskoga javnog djelovanja.

Dne 29. prosinca 1921. održana je u dvorani Hrv. učiteljskog doma XLVI. glavna skupština Zbora, a nakon nje svečana sjednica, u kojoj je svečanim načinom proslavljena pedeseta godišnjica opstojanja toga društva. U glavnoj skupšti-

ni primljeni su na znanje izvještaji funkcionara o društvenom radu za minulu radnu godinu. Te je godine izdao Zbor četiri knjige i to Posebnu nauku o obuci od Stjepana Basarička, Besjedu na Djedu od Davorina Strtenjaka, Majčine zapiske od Josipe Radošević i Nove ruske pripovjetke za mladež od Ljud. Krajačića. Isto je izdavao tri lista, naučno pedagošku smotru „Napredak“, „Hrv. učiteljski dom, list za pitanja staleška“ i „Smilje“, ilustrirani list za mladež.

U godini 1920. imao je Zbor na skladištu 34.668 knjiga, a pod godinom je od toga rasprodano 16.964 knjige. Na skladištu je preostalo na koncu te godine 17.704 knjige u vrijednosti od 106.158 K 14 f. U toj je godini povećana imovina Zborova za 96.154 K 65 f. Primici iznosili su 262.388 K 04 f. a izdaci 243.483 K 14 f. Cjelokupna imovina iznosila je na svršetku godine 1920. 379.690 K 69 f. Na prijedlog upravnoga odbora odobrila je glavna skupština proračun za godinu 1922 s potrebom o iznosu od 323.877 K 34 f.

U toj skupštini izabrani su za počasne članove „Hrv. pedagoško-književnoga zbora“ dr. Vojislav Bakić, bivši ravnatelj učiteljske škole u Beogradu, Marija Jambriškova, umirovljena ravnateljica viših

LISTEK.

Žena, obitelj in narod.

(Aforizmi.)

Dajte mi dobrih mater in dal vam bom dober narod!

Rousseau.

Ko bi imeli vzgojene matere, rodile bi te že vzgojene deco!

Goethe.

iz mojih zapiskov:

Kulture ne merimo po duševnem višku izrednih nadarjencev in po njih ustvarjajočih vrednotah, temveč po splošni naobrazbi in npravnstvenem značaju celokupnega naroda! —

Prvina in temelj narodu je obitelj. Ona obnavlja zarod in mu daje prvo telesno in moralno vzgojo. Duh, ki vlada v obitelji in se polagoma, neopaženo otroku vceplja v njegovo mlado mehko dušo, je usodepolna dota, ki jo vzamejo otroci v življenje seboj v svoje dobro ali zlo! —

Ni vsaka posebnost, ki jo odkrijemo na sebi ali na drugih, prirojena, temveč pogostoma sad dolgotrajne, vplivne vzgoje v zgodnji mladosti! —

Trebalo bi nam mnogo manj otroških zavetišč, hiralnic, pomožnih šol in prisilnih delavnic, ko bi imeli več dobrih mater! —

Kako odločilna je vzgoja po stariših in kako močan in trajen je njen vpliv, najbolje vidi učitelj v šoli. Tu leži pisano polje svežih zdravih cvetk in med njimi tanka vela stebelca z brezbarvnimi cvetovi. Žal, da je ovelih neboljnih cvetk mnogo, a onih le skromno število.

Kako prijetno in plodonosno je učiteljevo delo z otroci, ki prihajajo iz hiš, kjer se večši in razumni starši resno in smotreno bavijo z deco v vzgojni smeri in skrbijo tudi za njen telesni blagor. Koliko truda, obzira in dostikrat brezuspešnega časa in dela pa potratijo učitelji na otrocih, ki prihajajo v šolo z brezsočnim zanemarjenim telesom in s pohabljenjo dušo! —

Ko bi matere vedele, koliko tragiko gleda včasih učitelj v šoli in kolikokrat one podirajo to, kar učitelj s težavo zida! Ko bi se zavedale v polni meri odgovornosti materinstva, bi strnile amazojske vrste in soglasno zahtevale od države, da jih uči, česar ne znajo, da postanejo boljše matere in gospodinje. —

Vsi stanovi imajo svoje šole in učitelje, le bodoča žena in gospodinja mora sprejemati starokopitne tradicije ali pa iz neprijetnih izkušenj iskati novih dobrih potov. Zapisala sem te besede že enkrat, a to vprašanje se mi zdi vedno bolj pereče in kadarkoli se z njim bavim, mi vstaja pobožna želja: Da bi imela milijone! Tratila bi jih za vzgojo mater!

Razmere so danes takšne, da mora mnogo mater svoj čas in svoje moči brez oddiha posvečati zaslužku, s tem pa ji gineva zmisel in skrb za dom in vzgojo otrok. Ni dosti, da da žena sebi in možu nekaj potomcev in državi nekaj podaničkov. Njen cilj bodi, da da narodu telesno

zdravih in krepkih ljudi s tako vzgojo, da si zamorejo ustvariti življensko srečo!

— Ljudi je treba prepričati o potrebi vzgoje! —

Mati, ki ima samo za svojega otroka odprto srce, nima pa koščka kruha za tujega otroka in ne krpe, da bi si pokrtil in ogrel z njo telo, ni prava mati!

Čini se mi velika pedagoška napaka, da tiščimo v ljudsko šolo obvezne predmete gospodinjstva in pri vsaki priliki spominjamo deklico — otroka na njen bodoči poklic. Učenke 12—14 let hčejo biti še otroci, zato skoraj zaman iščemo v tej dobi resnega zanimanja za izrecne materinske, ženske in gospodinjske dolžnosti. Njih želje glede bodočega poklica nastanejo impulzivno po trenutnem razpoloženju vsled zunanjih vplivov, pa se navadno hitro razprše ter napravijo prostor drugim. Zato je bolje, da usmerimo njih vzgojo in pouk tako, da vse njihove sposobnosti smotreno vzbujamo in jih vsestransko in v različnih oblikah vežbamo. Napravimo iz njih lju-